

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

4. De Amore.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

S. Tho. 1. 2.
q. 23. ar. 4.
Richa. 3. d.
26. a. 1. q. 3.

affectus in facultate irascente constituit. Ita docet S. Thomas, Richardus, & alij. Quibusdam prima opinio videtur admodum probabilis. Nam quatuor affectuum prædictorum numerus, rectè colligitur ex ipsis rebus obiectis: nam quæ obijciuntur appetitui, aut sunt bona, aut mala. Ex bonis duo nascuntur affectus, ex malis item duo. Rursus tum bona, tum mala, aut sunt præsentia, aut futura. Bonorum præsentium est Lætitia, siue Delectatio: futurorū est Cupiditas, siue Desiderium; Malorum præsentium est Tristitia, siue Dolor; futurorum verò est Metus, siue Timor. Nam simul ac obiecta est res bona, ad eam adipiscendam illecti, & inflammati natura impellimur, natura ducimur; cum verò bonum concupitum adeptus est quis, naturali propensione præ lætitia effertur, & gessit. Mala præterea, quæ futura expectata, & venientia metuuntur, eadem cum instant, Dolorem, & Tristitiam efficiunt, & pariūt. Lætitia gignit profusam hilaritatem, & risum: Metus, recessum, fugam, & desperationem: Tristitia odium, cruciatum, sletum, & gemitum: Cupiditas effrætam appetitiam, spem, & audaciam. Quod si quæras ab eis Amor, & Odium ad quemnam affectum animi reducantur. Respondent, Amorem ad cupiditatem siue Desideriū, & ad Delectationē reuocari. Nam si Amor est boni præsentis, erit Delectatio; si futuri, Cupiditas, vel Desiderium. Pari ratione odium ad Tristitiam reduci, & ad Metum: quoniam si sit mali præsentis erit Tristitia; si futuri, Metus. Si secundo roges, Spes, Desperatio, Audacia, & Ira ad quem affectum rediguntur? Respondent, Spem Ad Desiderium, quoniam desiderium boni futuri cum fiducia consequendi est spes: Desperatio verò est tristitia, vel metus sine vlla rerum expectatione meliorum. Ira item cum sit vindictæ cupiditas, partim ad Tristitiam, partim ad Desiderium refertur. Audacia verò est spei quidam effectus. Sic illi philosophantur. Cæterum non video, cur Amor ad desiderium, & delectationem reuocetur, Odium verò ad Metum, & Tristitiam; nec enim Amor boni præsentis, & quod habetur, est delectatio, sed delectationem gignit, ac parit: nec Amor boni futuri est Desiderium, sed parit Desiderium: amor enim est boni per se, & absolute siue præsentis, siue absentis, quia bonum eo ipso, quo bonum, appetitui oblatum placet: sic etiam Odium est mali, siue præsentis, siue futuri, sed per se, & absolute, quoniam malum, qua malum est, statim vt est nobis obiectum displicet: Spes verò, Desperatio, Timor, Audacia, & ira quamuis sint bonorum, aut malorū præsentium, aut futurorū, sunt tamen eorum, quæ magna, & ardua apparēt. Non ergo sunt desiderium, fuga, & tristitia. Vnde quia cum pluribus sentiendum, & loquendum est; sententia tertia, quæ est opinio Sancti Thomæ, ac aliorum communis mihi magis probatur; & vndecim affectuum prædictorum numerus hunc in modum colligitur. Primò res obiecta, si bona sit, statim excitat in nobis sui Amorem, quo res vt bona, & grata per sese appetitui placet, ac libet. Secundo ex hoc quod res obiecta, vt bona placet, ad eam adipiscendam, si absens sit, Cupiditate, & Desiderio mouemur. Tertiò ex hoc, quod est bona concupita, & obtenta, Delectatio

S. Tho. 1. 2.
q. 23. ar. 4.
Richa. 3. d.
26. a. 1. q. 3.

nem parit. Contrarij his tribus affectibus sunt, Odium, Delectatio, & Tristitia. Porro si res obiecta bona quidem, sed magna, difficilis, & ardua sit & futura, & quæ possit obtineri, excitat in nobis Spem; si mala futura, & expectata, incuit Timorem: Si verò præsens sit, contra eam indignamur, & eam à nobis conamur expellere, & gignitur in nobis Ira. Spei autem, & Timori opponuntur Desperatio, & Audacia. Ac ita vndecim perturbationes animi colliguntur.

Secundo quæritur: Quenam partes vniciue affectui subiiciantur? Cicero Tusculana quarta sequutus Stoicos ponentes quatuor præcipuos affectus, absque methodo, & arte vniuscuiusque affectus partes subiectas enumerat, & suis definitionibus explicat. Sed certè in ijs partibus enumerandis multa confundit, dum effectus passionum cum ipsismet passionibus permiscet. Melius ergo cum Nysseno, Damasceno, & S. Thoma dicamus. Si quatuor illi affectus præcipui, quos Stoici posuerunt, generatim sumantur vt cõprehendunt versusque appetitus perturbationes circa bonum, vel malum, absolute, vel cõtractum; præsens vel futurū: partes tristitia subiectas habet Misericordiam, Inuidiam, Acidiam, Angustiam, quibus possumus adiungere Pœnitentiam, Aemulationem, Iram, vel Indignationem, & Zelotypiam. Partes cupiditati subiectæ sunt, Desiderium, Spes, Audacia, Odium, Amor, & Desperatio. Partes Timori subiectæ, sunt variz Metus species: Sicut etiam partes Lætitiz, sunt variz species Delectationis: de quibus singulis dicemus inferius.

Cap. III.

De Amore.

PRIMO quæritur, Quid sit Amor? Respondet ex Aristotele (cuius sententia communi consensu recepta est) actum esse, quo quis vult alicui bonum, nimirum sibi, aut alteri.

Secundo quæritur, Quot modis Amor diuidi solet. Respondet, à Philosophis, & Theologis, Primò diuidi in Amorem, quem dicunt complacentiæ, & ego simplicem appello, & Amorem, quem vocant Desiderij. Amor complacentiæ is est, quo quis sibi bonum obiectum, vt acceptum & gratum sibi, habet, & approbat, nempe cum bonum, vel suum, vel alterius ipsi placet, ac libet. Quæres, An Amor huiuscemodi sit boni præsentis, & eius quod habetur: an verò futuri, & eius quod expectatur. Respondent aliqui proprie esse boni præsentis, ita tamen, vt aliquando sit boni futuri, & expectati: Sed quatenus id iã in re, spes, vel potestate quodammodo possidetur. Mihi tamen probabilius videtur, hunc Amorem esse boni simpliciter per se, quia res obiecta vt bona, statim per se nobis probatur, & placet. Amor desiderij, est actus, quo quis sibi, aut alteri vult bonum absens, futurum, & expectatum: quare huiusmodi amor nihil aliud est, nisi desiderium; quod si sit cum quadam fiducia consequendi, & cum rei magnitudine, & difficultate coniuncta, est spes. Secundo, Amor sumi solet, aut pro voluntatis affectu, aut pro amoris effectu: illum vocant amorem affectiuum, hunc effectiuum: Affectiuus amor, est actus appetitus elicitus, quo

Arist.
Rhetor.

quis

quis sibi, vel alteri vult bonum. Effectivus amor, est actus, quo quis hominem amatum beneficio afficit, siue verbo, siue opere; cū quis de altero bene meretur. Vnde omnis nostra in alium beneficentia dicitur, Amor, hoc est, amoris effectus. Causa enim nomen non raro ad effecta transfertur; ita vt causa nomine vocetur effectus. Tertio, Dicitur Amor in amorem amicitiae, & concupiscentiae. Amor amicitiae est, quo quis vult alicui bonum propter ipsum absque vilo suo emolumento, & ideo talis amor dicitur etiam benevolentiae. Amor concupiscentiae est, quo quis vult bonum alicui, sed gratia sui proprii commodi, quod sibi ex eo proventurum credit, ac iudicat.

Tertio queritur, An Amor sit actus re an sola ratione a Desiderio, & Delectatione distinctus? Duae sunt opiniones, vt aiunt Durandus, & Buridanus. Prima docet, non re, sed tantum ratione differre, quoniam Desiderium, & Delectatio sunt duae species Amoris; ita vt Amor genus sit sub se continens Desiderium, & Delectationem: & Desiderium sit amor boni futuri, & expectati, Delectatio vero sit amor boni praesentis, quod habetur; Amor vero, vt genus latius patens, sit voluntas boni, siue praesentis, siue absentis. Probat primò, quia in naturalibus appetitus naturae duobus solum actibus, & motibus constat, & totus absoluitur. Graue enim, & leue, vel ad locum, quem nondum habet, motu fertur; aut in loco & sine obtento conuiescit: ergo pari modo animalis appetitus duobus actibus totum suum progressum absoluit, ac perficit. Item testibus Nysseno, Damasceno, Augustino, Cicerone, & Stoicis, Amor non videtur poni affectus a Desiderio, & Delectatione seiunctus: immò Augustinus omnes quatuor affectus per amorem definit. Cupiditas, inquit, est amor inhians bonum, quod non habemus: Licitia est amor fruens bono, quod habetur: Metus est amor fugiens malum venturum. Tristitia, amor nolens malum, quod habemus. Accedit his, quod amare non est, nisi velle alicui bonum: Sed hoc nihil aliud est, nisi cupere, vt is, cui bonum volumus, consequatur bonum, quod non habet; vel optare vt fruatur bono, quod habet. Demum Amor, est actus, quo bonum obiectum nobis placet: Sed hoc idem esse videtur, quod actus, quo nos bonum oblectat, aut actus quo bonum ipsum sui in nobis desiderium excitat. Secunda opinio censet, Amorem distingui re a Desiderio, & Delectatione, ita vt sit tertius quidam actus voluntatis, desiderio, & delectatione re ipsa non solum ratione prior. Hac opinio est communi consensu recepta; & probari solet triplici ratione. Primò, quia natura in ceteris rebus primò indidit propensionem ad finem, inde motum ad finem adipiscendum, & tandem in fine obtento quietem. Sic etiam in animalibus primò imprimit amorem, qui est pondus, & propensio ad rem amatam: deinde desiderium, quo amans in rem amatam sese flectit, ac mouet; postremò delectationem in re amata, cum illa ad est, & habetur. Deinde quia Amor est boni simpliciter per se, siue praesentis, siue futuri; Desiderium vero est tantum boni futuri, & expectati: Delectatio autem est tantum de bono praesenti, quod tenetur. Postremò quia amor amicitiae

non est desiderium, neque delectatio.

In hac re, etsi quibusdam vtraque opinio probabilis videtur, & licet appareant rationes, in quibus ambae innuntur, probabiles; arbitror tamen omnino cum pluribus sentiendum: quare de Amore loquendum est, perinde ac de tertio actu appetitus re a desiderio, & delectatione distincto: nam primò res bona nobis obiecta placet, & gignitur amor in nobis: deinde post amorem, rem amatam, si adest, habere cupimus, postremò cum adest, in ea oblectamur. Augustinus verò quatuor praecipuos animorum affectus per amorem definiuit tanquam per originem, & causam, vnde oriuntur, non per formam, qua sunt. Et quamuis Cicero, Stoicos sequutus, & Nyssenus etiam ac Damascenus quatuor praecipuos animi perturbationes connumerent, nec inter eas amorem recensent: nihil refert, quoniam non tam exactè, & distinctè de amore tractant, quam postea ceteri Philosophi & Theologi.

Quartò queritur, An Amor re obtenta finiatur, & desinat? Duae sunt opiniones. Prima tradit finiri, & probat primo, quia Amor nihil aliud est, nisi Desiderium, cum amare sit velle bonum alicui: Sed hoc idem profus est, quod alicui bonum optare, vel gratia sui, qui est amor benevolentiae, & amicitiae; vel causa nostri commodi, qui est amor concupiscentiae. Rursus Amor, est veluti pondus, & propensio in rem amatam; sed Desiderium cum sit motus in bonum, verè, & proprie est propensio. Item res naturalis suum finem addepta quiescit, nec amplius mouetur; pari modo cum res augentur, & crescunt, perfecto incremento cessant a motu, ergò nostri appetitus amor penitus desinit, cum rem amatam consequimur. Adde, quod omnis actio completur, & absoluitur assequuta suum finem, & terminum. Secunda opinio docet non finiri. Primò, quia charitas in caelesti patria permanet. Deinde quia amor est boni simpliciter, per se, & proinde & est boni praesentis, & futuri. Item quia amicus cum praesens adest, amatur. Cum Amor, vt paulò ante dixi, iuxta quorundam sententiam sit genus sub se continens duas species sibi subiectas, Desiderium, & Delectationem, secundum rationem iuxta eam opinionem re obtenta non desinit, quia siue desideremus, siue delectemur, in vtroque semper est ratio amoris eadè genere, non tamen specie: Sicut in equo, & homine est ratio animalis eadem genere, specie non item. Ex quo efficitur, inquit, vt in re acquisita, & parta, verè amor, qui est desiderium terminetur ac desinat, perduret tamen amor, qui est re ipsa delectatio, aut saltem cum delectatione coniunctus. Sed ante iam dixi, amorem esse tertium actum re a desiderio, & delectatione distinctum: & ideo non desinit amor, etiam cum bonum adest, & habetur; quoniam non est boni futuri, & expectati, sed est absolute, & simpliciter boni, quod cum primum nobis obicitur, & offertur, placet: at bonum etiam cum adest, & possidetur placet: etiam si illius desiderium amplius non sit: bonum primum omnium hoc habet, vt cum appetitu conueniat, & proinde placeat.

Quintò querit, An amor re a desiderio differat?

Dux

Dux. d.
27. q. 1. &
Burlib. 7.
Etiq. 29.

Nyssen de
homine li.
4. c. 7. & 9.
Dama. lib.
2. scilicet. 118.
c. 12. & Ci
cer. 2. 3. &
4. Tuscul.
Augu. lib.
14. de ciui.
cap. 7.

Dux sunt opiniones. Prima censet re minimè distingui, quod probat rationibus paulò ante allatis. Quod si objicias nos amare bona præsentia, quorum tamen desiderium non est; rursus in cælo charitatem manere, ubi tamen, diuinarum cælestiumque rerum, quæ iam habentur, desiderium ampliùs non est. Respondet amari præsentia, propterea quod cupimus in posterum, à boni amati præsentia non auelli, nõ disungi. Optamus item vt res amata, quæ præsens adest, in posterum ea bona habeat, quibus eam præditam esse gaudeamus: & propterea amor etiam, postquam rem sumus adepti, permanet, quia durat adhuc desiderium, quo volumus, vt res ea bene se in posterum semper habeat. Hæc opinio nihil aliud vult, nisi amorem, & desiderium differre tanquam genus, & speciem, non vt duos actus re distinctos, ita vt amor latius sese fundat, ac pandat, quippè qui fit aliquando boni præsentis, quod habetur; desiderium verò fit amor quidam contractior, & restrictior, videlicet amor boni futuri, quod expectatur: Sicut velle quoq; & desiderare non sunt duo actus re ipsa, sed ratione diuersi, & discreti, vt genus, & species. nam quicumque desiderat, vult; sed non quicumque vult, desiderat: est enim voluntas etiam absentium bonorum, & præsentium; desiderium nõ nisi bonorum, quæ absunt, & expectantur. Secunda opinio est asserentium amorem esse actum appetitus re ipsa à desiderio distinctum; & hæc est probabilior, ac verior, vt facillè colligitur ex ijs, quæ hæctenus dixi: nam amor est absolute, & simpliciter boni, quod nobis cum primum offertur, & cõueniens apparet, placet: desiderium verò est boni futuri cupiditas.

Sextò quaeritur, An Amor boni præsentis sit re idem quod delectatio? Duplex est opinio, nam quidam putant talem amorem re à delectatione minimè differre: quia sicut amor (inquiunt) boni futuri, & expectati, est re idem quod desiderium; sic etiam amor boni præsentis quod habetur, re nequaquam à delectatione secernitur. Si illis objicias; Christus Dominus, & Beatissima Virgo etiam, cum magnopere contristabantur, & dolebant, amabant: rursus Dæmones amant lapsus, & casus nostros, nec tamen delectantur: item se ipsos amant, & nulla delectatione afficiuntur: ad hæc beati illi cæli habitatores, odio habent, & detestantur maximè peccata; & tamen non contristantur: Ergò sicut odium mali præsentis, non est tristitia, sic amor boni præsentis delectatio non est. Respondent, amorem boni præsentis re nequaquam à delectatione distingui; at verò amorem boni futuri aliquando simul nobis inesse cum delectatione alterius boni præsentis. Ac ideo Dæmones lapsus casusque nostros amant, id est, desiderant, & deinde cum labimur, & à bono aberramus, minimè delectantur: Sed neque amant casus nostros præsentis, sed cupiunt, vt frequenter è bono decidamus, & iterum, ac sæpius in posterum peccemus. Beati item spiritus cæli incolæ, odio habent peccata amicorum, quia cupiunt, vt in ipsis ampliùs huiusmodi peccata non sint, hoc est, optant, vt per pœnitentiam expiata penitentur delectantur: & ideo tale odium non est tristitia, sed est actus, quo volunt, & cupiunt malum ijs peccatis, quibus amici sese deuinxerunt; quia

cupiunt, vt ea peccata ampliùs non sint. Secunda opinio tradit, Amorem boni præsentis re, non solum ratione à delectatione seungi. Hæc est opinio communis: ac licet prior quibusdam probabilis esse videatur, vt ante iam dixi, est tamen cum pluribus sentiendum; ac ideo de amore loquendum non secus, ac si re à delectatione differat. Nam etsi prima opinio nihil aliud contendit, nisi amorem latius patere, quàm delectationem, ita vt delectatio sit amor contractior, sicut est etiam restrictior voluntas, nimirum amor, & voluntas boni præsentis quod habetur; amor verò latius, & fusiùs pateat, vt genus, vt fit boni tum absentis, tum præsentis: nihilominus tamen longè verior mihi secunda opinio videtur, vt amor sit re à delectatione distinctus: amor est absolute, & simpliciter boni: bonum absolute cum appetitu conuenit, & ita statim, vt est nobis oblatum placet, vt conueniens: at delectatio est de bono, quod habetur, quod quia habetur, cum antea optatum esset, cum quadam suauitate percipitur, vt fructus captus ex arbore.

Septimò quaeritur, An Amor sit omnium affectuum primus. Respondeo: Siue amor sit actus, & affectus re à desiderio, & delectatione distinctus, siue sola ratione, vt genus à formis sub se cõtentis, est omnium affectuum in animantibus primus, nam amor est boni, ergò sicut bonum prius est malo, sic affectus bonorum sunt natura, & origine priores affectibus malorum. Rursus res bona statim atque est appetitui obiecta, excitat amorem, & desiderium sui: ad primum boni conceptum appetitus allicitur, excitatur, mouetur, ita vt bono venienti quasi obuiam exire videatur, vt id complectatur. Et sicut canes domino suo saltibus, nutibus, ac motibus alijs adulantur, sic appetitus bono sibi obiecto confestim arriat, & applaudit.

Octauò quaeritur, An omnis in anima affectus sit amor? Questionem mouet, quia Augustinus, vt ante iam monui, omnes quatuor animæ affectus, Cupiditatem, Lætitiam, Metum, & Tristitiam, per Amorem definiuit. Item amor, est quædam cupiditas; sed in omni affectu quædam cupiditas inest. Nam metus, cupiditas esse dicitur, qua optamus, ne malum futurum nobis contingat: Tristitia est cupiditas, qua volumus, vt malum, quod adest remoueat, & absit à nobis. Respondeo, Affectus qui sunt circa mala, non esse amores, vel cupiditates: non enim tristitia est delectatio, vel cupiditas; nec odium, amor; nec metus, desiderium, vel spes. Affectus itidem, qui in bono versantur, non sunt cupiditates proprie, nisi cupiditatis nomen late, & fusè sumatur, vt significat quemcumque appetitus actum, qui dicitur appetitio, siue voluntas; qui verò affectus in malo consistunt, non sunt amores, sed sunt amoribus oppositi. Augustinus verò per amorem tanquam per causam, & originem omnes affectus definiuit; non autem quòd omnis affectus ratione sua, & natura sit amor: Sæpè res definiuntur per causas, ex quibus oriuntur, non per formas, ex quibus habent, vt sint.

(.)

Aug. lib.
14. de ciuit.
Dicit.